

ARTA ȘI ARTISTUL

John P. PATMIOS

„Frumusețea este principiul suprem
și cel mai înalt țel al artei”

GOETHE

Arta, filozofia și etica, aceste principale ramuri ale vieții spirituale, aduc servicii inestimabile omului și încearcă să îndepărteze esențialmente omul de animal.

Arta este una dintre primele manifestări spirituale ale omului. Primele manifestări ale artelor frumoase au fost reproducerea diferitelor obiecte din mediul inconjurător în desene, împodobirea trupului în diferite scopuri. Încă de la începuturile erei neolitice ni s-au păstrat pe pereții peșterilor adevărate lucrări de artă; pe pereții unei peșteri din Spania s-au descoperit schițe datând de aproximativ 14000 de ani desene cu o definiție estetică destul de pronunțată. Pictura este aceea care își are începuturile în aceste desene din peșteri.

Arta, ca formă superioară, cu scopul de a înălța spiritual omul, apare mai târziu, în societățile dezvoltate, cu alte cuvinte arta evoluind în stadii, odată cu creșterea gustului estetic și este în esență reconstituirea vieții și a naturii propagată în sufletul și fantezia artistului.

Fantezia este principalul izvor al exprimării creative și se manifestă prin afirmarea gândirii și viziunii personale ale artistului. Acestea conchid prin forme variate la relevarea frumuseții așa cum o simte artistul. Arta, deci, este ceva mai profund decât fața exterioară a lucrurilor, un mijloc ca omul să-și dezvăluie sensibilitatea sufletului, comunice ideile, concepțiile, emoțiile prin intermediul creației sale.

Izvoarele frumosului sînt natura și arta, dar trebuie făcută distincția între frumosul existent în natură și acela creat prin intermediul artei. Primul nu este produs al dispoziției artistice, ci rezultatul legilor naturii, în timp ce al doilea este produsul forței conștiente a omului.

Acesta își făurește opera cu ajutorul fanteziei creatoare și a concepției sale estetice și artistice.

O infinitate de subiecte în concordanță cu specificul artistului îi mișcă sufletul și-i stîrnesc meditația și reflecția.

În fiecare operă de artă, căutarea frumosului îmbracă o formă sensibilă și are o idee principală (un simbol sau un sentiment), care conduc spre acea formă estetică care se armonizează cu acestea: linii, figuri, tonuri ș.a. Armonia, alături de forma și semnificația operei, precum și a felului în care se va realiza înfățișarea ei, joacă un rol important în nașterea operei de artă. Ideea principală care se degajă din conținutul operei, se armonizează cu acesta în ritm și logică într-un „tot făcut” și se prezintă cititorului – spectatorului – auditorului în limba sa internațională (a imaginilor și a simbolurilor), dăruindu-i o relaxare sufletească și o delectare estetică.

Fiecare operă de artă are și o semnificație, și un scop; frumosul întruchipat în ea se exprimă prin legi care stăpinesc natura și viața omenească; este deci firesc ca ea să contribuie la crearea legăturilor de prietenie între oameni, este cea mai minunată expresie a intelectului și creează cultura.

Ca funcție a celei mai înalte forme, contribuie la înălțarea omului într-o lume nobilă a gândurilor și a sentimentelor și are cel mai înalt ideal, născut din iubirea de oameni.

Tolstoi spunea că „Scopul artei este înfrățirea oamenilor”.

Pentru fiecare țară pe care o reprezintă, arta este barometrul civilizației și ambasadorul prieteniei. Ea se adresează tuturor și îi înțelege pe cei mai mulți, indiferent dacă educația estetică a lumii apusene izvorăște

din acorduri istorice, sociale sau spirituale totalmente diferite de cele aparținând țărilor răsăritene.

Prin intermediul artei avem posibilitatea de a păși peste limitele hotarelor noastre și de a înțelege felul în care un om deosebit de noi gîndește și privește lumea.

Arta, exprimînd sentimente care materializîndu-se în formă artistică, devin mijloace de a socializa aceste sentimente, influențînd totodată emoțional societatea cu care se identifică și pe care o slujește.

Ceea ce interesează în artă, după părerea lui Lionello Venturi, este „contribuția ei în viața noastră și inspirația pe care ne-o provoacă în simțuri și în fantezie. Nu contrazic faptul că arta este un lux dorit și iociv”.

Fiecare artă, ca mijloc de creație, de exprimare se concretizează prin munca artistului și a societății care creează operele de artă ale țării respective; în mod direct creează cultura, arhitectura, pictura, arta decorativă, arta fotografică, iar în mod indirect se exprimă poezia, muzica, dansul, teatrul și cinematograful. Dar chiar dacă se pun în mișcare prin dimensiuni diferite aceste arte coexistă și se ajută reciproc, deoarece fiecare izvorăște din fantezia creatoare a artistului profesionist sau amator; amîndoi servind arta din dragoste pentru ea.

Formele artei sînt infinite, dar pînă la un anumit punct se înrudesc între ele, servind aceluiași scop. Mijlocul de exprimare însă diferă și le separă făcîndu-le autonome și independente.

Cicero afirmă că „toate artele care tind să înalțe omul, au o anumită legătură între ele. „Imagina, cuvîntul, sunetul, toate au doi factori de bază în atingerea scopului lor: a) aparență; b) profunzime. Valoarea formei, diversitatea nuanțelor, armonia antitezelor, analogiile perspectivei, structura operei ș.a. se subordonează prin sinceritate, prudență, voință, observație și inventivitatea artistului care le valorifică prin intermediul fanteziei sale creatoare. Acesta își exteriorizează sentimentele deasupra materiei neinsuflețite și prezintă „frumosul” într-un întreg armonios, cu unitate sintetică, cu esență, profunzime și destinație, în scopul de a emoționa sufletul cititorului – spectatorului – auditorului și de a-i cultiva simțurile artistice transformînd astfel opera sa într-un simbol elocvent. Aceasta pentru că arta eliberează omul de necesitățile cotidiene și îi dăruiește în același timp emoție estetică, bucurie, încîntare și instruire.

Odată încheiată, opera este un întreg organic, dar și reprezentanta unei idei, o creație definitivă, exprimînd personalitatea autorului ei. Ea nu are ca destinație exprimarea unui produs, a unei tehnici sau a unor senzații și emoții segmentare, ci reprezintă un tot individual, care va rezista criticii și timpului.

Artistul creator, ca om de spirit, se străduiește să interpreteze prin intermediul operelor sale, viața în diferitele sale ipostaze. El analizează conținutul ei în variatele manifestări sentimentale, spirituale și de voință ale societății și prin intermediul sensibilității sale, creează o formă consonantă cu legile esteticii. Abé. Dubois spune referitor la aceasta: „Tratatul internațional constituie importanți factori în viața noastră intelectuală”, iar Hip. Taine completîndu-l, ne sfătuiește: „Pentru a înțelege importanța operei de artă, trebuie să ne gândim la acordurile încheiate, cu ajutorul cărora s-au născut legăturile de prietenie între popoare; acestea au fost clipe mari ale istoriei”.

Subiecte exprimând sentimente și transformări psihice precum; zbulciul sufletesc, durerea, chinul, afecțiunea, bucuria și alte receptivități ale entuziasmului artistic, stîrnesc atenția artistului; acesta, dorind să prezinte o idee, o noțiune, meditează și și-o reprezintă mai întii în fantezia sa. Cînd gîndirea sa se maturizează, optează pentru materialul adecvat care să o formuleze. După Descartes „scopul artei este cristalizarea naturii în gînd și apoi în formă”. Sufletul și gîndirea artistului conduc instrumentele să transmită în creația sa, expresia inspirației sale, transformînd ideea în expresie formală, cu semnificație și scop. Artistul inventează forme, culori, mișcări, imbinări de tonuri, sunete, cuvinte, și le armonizează în acord cu legile esteticii, urmărind totodată ideea sa inițială. Cu dorul talentului său, se străduiește să transpună într-un mod estetic subiectul în formă, păstrînd în conținutul său „ideea” și transmite publicului vibrația și emoția în momentele inspirației și creării.

Un artist trebuie să cunoască limitele libertății artistice pentru a fi stăpîn în contactul cu publicul. Nu trebuie uitat, că este mai dificil să devii celebru în epoca ta. De multe ori timpul și obișnuința aduc aprecierea.

Atunci cînd artistul nu cunoaște legile artei, poate deveni pasiv, minimalizîndu-și greșelile în fața propriilor ochi și poate cu ușurință cădea în alunecări primejdioase, care dăunează personalității și artei sale. Singurul ritm în artă este „cum se vede, cum se aude”. Aforismul „artă pentru artă nu are ecou general, ci se adresează unui cerc limitat, reprezentanți ai aceluiași stil. Artă este pentru toți. Regulele artei contribuie eficient la redarea ideilor și scopului operei de artă, dar este absolut necesară și cunoașterea mijloacelor de exprimare. Aceasta nu înseamnă că oricine cunoaște bine regulile artei va face și operă de artă, așa cum nu va face lucrări literare un cunoscător al sintaxei. Fantezia creatoare a artistului este aceea care contribuie la realizarea operei, iar artistul care o posedă are un suflet deosebit, lucru care se va reflecta în lucrarea

sa. Creatorul artist este totodată și criticul său. Scriitorul, atunci cînd își recitește manuscrisul pentru a-l corecta, pictorul cînd se îndepărtează de pictura sa ca să o vadă în întregime, compozitorul cînd își interpretează compoziția pentru a armoniza sunetele care-i exteriorizează ideea, nu fac altceva decît să critice specificul operei lor. Artă nu imită ci interpretează.

Artistul care-și respectă arta și pe sine, este constrîns să-și bazeze sentimentele în societate, pentru că societatea este evoluția personalității sale. Prin aceasta arată feul în care și-a absolutizat conștiința misiunii și responsabilității sale față de publicul care îl apreciază și pe care îl slujește.

Referitor la aceasta V. Hugo afirmă: „Adevăratul artist lucrează numai cu dragoste.

Conferințele, expozițiile, explicațiile ghizilor în muzee, contribuie la culturalizarea publicului. Numai atunci cînd publicul este capabil de a contribui la inspirația artistului, este în măsură de a aprecia valoarea operei acestuia, fiind satisfăcut estetic. Nu toți oamenii sînt înzestrați de la natură cu receptivitate profundă. Unii se nasc cu toate calitățile cunoașterii, alții cu mai puține, de aceea efortul de a învăța și de a reda diferă de la o persoană la alta.

Misiunea criticii este de a ajuta artiștii și societatea în mod conștient în scopul de a îmbunătăți și înălța nivelul intelectual general

O expoziție de artă într-un anumit oraș prilejuiește un eveniment cultural pentru orașul respectiv și totodată o încercare a artistului de a ridica prestigiul locului unde trăiește. Acest eveniment artistic poate da pretext, paralel cu mișcarea intelectuală, unui salt în accensiune și generalizarea nivelului de civilizație și uneori chiar a nivelului de trai, deoarece cunoașterea și înțelegerea artei odihnește, instruește și desfată în același timp.

Artă este grația vieții și contribuie la educarea oamenilor, finisînd îmbunătățiri de mare adîncime și sensibilități.

CÎTEVA OPINII ASUPRA LITERATURII FOTOGRAFICE

Ing. Iuliu Gavril Morariu

O scurtă, dar prin aceasta nu mai puțin instructivă, călătorie, prin cîteva țări vecine, ne-a permis să constatăm proliferarea și acolo, a unui fenomen, de mult familiar nouă. Fenomen, pe care adeseori, în virtutea obișnuinței, sîntem chiar ispitiiți — săvîrșind o mare greșală — să-l ignorăm blazați, ca pe stihiiile minore.

Imbucurătoare, în valoare absolută, dar neliniștitoare prin sechele nu totdeauna curabile, rapida epuizare a oricărei apariții editoriale cu subiect fotografic — căci despre aceasta este vorba — pare să fi devenit endemică, pe arii cu mult mai întinse decît s-ar crede. Se mai poate încă afirma, cu certitudine, bîntuie în prezent cu aceeași intensitate aiurea, ca și la noi.

Confirmările primite în acest sens, de la colegii noștri de breaslă din Germania și Cehoslovacia, mărturisesc nu numai interesul general, mereu crescînd, față de aspectele cele mai insolite ale fotografiei (artistice, tehnice sau de altă natură), dar mai cu seamă dovedesc, în particular, ascendentul cîștigat pretutîndeni, de imaginea fotografică, asupra vieții cotidiene moderne. De altfel, revistele de specialitate, de pe diferitele meridiane, oferă și ele destule motive de reflecție pentru concluzii similare.

Faptele înregistrate, deși pozitive, sînt sortite să provoace, totuși, reacții contrarii. Căci, dacă nu poți decît să te bucuri că fotografiei începe să i se acorde locul cuvenit pe drept, resentimentele îți vor fi pe măsură, cînd, în postura de solicitant, nu vei obține ceea ce dorești. Sau atunci cînd, ceea ce este încă și mai supărător decît căutarea vană, pasiunea îți va fi devenit sursă numai bună de exploatat pentru unii în goană după sinecure, paraziți ai conjuncturii ce s-ar cuveni a fi profitabilă doar artei fotografice.

Ultimii sînt da fapt, prin forța mass-mediei și cei mai dăunători, căci prosperă nestingheriți în lumea contemporană, intoxicîndu-ne spiritele și amenințînd să ne sufoce sub tone de maculatură. Printre veleitarii scrișului, ei sînt vulganzatorii entuziaști ai tuturor cunos-tințelor de care nici fotografia n-a putut fi ferită.

Și de ce ne-am mai mira, cînd, în propria noastră casă, sîntem martori imposturii cîte unui ageamiu care, cum a reușit să exhibeze o „poză”, se și repede să-și încropească micul său testament artistic, ca fiecă mare creator, înghesuindu-se apoi, zor-nevoie, să-l expedieze, fără să roșească, pe adresa urmașilor.